

Fastställda juni 2011 av Läke-medelskommittén i Västra Götalandsregionen. Giltighetstid 24 månader.

Huvudbudskap

- Dosexpedition är ett hjälpmedel för patienter som inte klarar sin läkemedelshantering.
- Dosexpedition kan användas till patienter om
 - Patienten behöver hjälp med sin läkemedelshantering
 - Andra stöd att klara läkemedelshantering har övervägts
 - Medicineringen är stabil
- E-dos ska användas
- E-recept/vanligt recept får inte förskrivas till patient med dosexpedition
- I samband med förnyelse av dosreceptet bör läkemedelsavstämning genomföras

Kriterier för dosexpedition

Vid all läkemedelsförskrivning ska läkaren bedöma patientens förmåga att klara sin läkemedelshantering själv eller med hjälp av närstående (egenvård) eller om läkemedelsansvaret bör tas över av sjuksköterska (hälso- och sjukvård).

För att läkaren ska kunna fatta beslut om att sätta in dosexpedition ska nedanstående tre kriterier vara uppfyllda:

- Patienten behöver hjälp med sin läkemedelshantering
- Andra stöd att klara läkemedelshantering har prövats/övervägts, till exempel hjälpmedel som dosett och/eller hjälp av närstående eller hemtjänst
- Medicineringen är stabil

Bakgrund

Dosexpedition kan användas av patienter både i eget och i särskilt boende. Dospåsar och beställda originalförpackningar levereras till lokalt apotek/apoteksombud eller direkt till hemsjukvården/särskilt boende varje eller varannan vecka.

Det saknas vetenskapligt underlag för att bedöma om dosexpedition förbättrar följsamhet eller ger ökad patientsäkerhet. (SBU)

Boendeform och antal läkemedel är inte kriterier för dosexpedition. Läkemedelsbehandling som inte är stabil är olämplig för dosexpedition.

Exempel på sådan läkemedelsbehandling är

- dosering efter mätvärde
- dosering som växlar efter patientens tillstånd
- läkemedel vars dosering trappas upp eller ned
- när vid behovsläkemedel överväger
- när det medicinska tillståndet inte är stabilt vid utskrivning från sjukhus, oberoende av boendeform

Ett enskilda läkemedel som doseras efter mätvärde, till exempel warfarin eller insulin, är inte något hinder för dosexpedition. Om doseringen varierar bör läkemedlet ordinerars "enligt särskild ordination".

Dosrecept

För dosexpedition används en särskilt receptblankett – dosrecept. På dosreceptet finns alla patientens läkemedelsordinationer samlade. I hälso- och sjukvården i kommunerna är dosreceptet även en ordinations- och journalhandling. Vid ordinationsändring får patienten/kontaktpersonen en ny version av dosreceptet vid nästa läkemedelsleverans. Aktuellt dosrecept nås via e-dos och kan även faxas från dosapoteket. Regelbunden översyn krävs så att inte inaktuella, avslutade eller dosändrade läkemedelsbehandlingar ligger kvar på dosreceptet.

Kostnad

Kostnaden för dosexpedition består av en läkemedelskostnad och en dosexpeditions-kostnad. Läkemedelskostnaden betalar patienten inom ramen för högkostnadsskyddet, precis som vid vanlig receptförskrivning. Dosexpeditionskostnaden är en avgift per patient och dispenserad dag. Denna kostnad delas av förskrivande enheter i proportion till kostnaden för de förskrivna läkemedlen.

Ordnation i dosexpedition

Via dosexpedition kan alla läkemedel ordinerars. Även vissa läkemedelsnära produkter och CE-märkta varor kan ordinerars inom det sortiment som fastställs av Västra Götalandsregionen. Alla yrkesgrupper med förskrivningsrätt för läkemedel kan ordinerars på dosreceptet. Sjuksköterska utan förskrivningsrätt kan ges behörighet att ordinerars vissa kostnadsfria förbrukningsartiklar, till exempel diabeteshjälpmedel.

Webbapplikationen e-dos ska användas. Man har då tillgång till den senaste versionen av dosreceptet. Vid ordination får man också besked om sortiment, vilka läkemedel som kan dosdispenserars samt eventuella interaktioner med andra ordinerade läkemedel.

En ordination är giltig ett år. Kortare giltighetstid kan fås genom att fylla in utsättningsdatum. Detta bör göras för läkemedel som ska användas under begränsad tid, till exempel antibiotika och smärtstillande. Om detta inte görs står ordinationen kvar efter avslutad behandling och ger en felaktig bild av patientens aktuella läkemedelsbehandling. Vid all läkemedelsbehandling ska dokumentation också göras i patientjournalen.

E-recept/vanligt recept får inte användas till patienter med dosexpedition. Om e-recept förskrivas av misstag förs det in på dosreceptet då läkemedlet hämtas ut på apotek. Ordinationen står kvar på dosreceptet lång tid efter att receptet hämtats ut och riskerar att ge en felaktig bild av patientens läkemedelsbehandling. Ett e-recept som inte hämtats ut förs in på dosreceptet efter 12-24 timmar av dosapoteket. Under denna tid visar inte dosreceptet aktuell läkemedelsordination.

Fråga alltid patienten om han/hon har dosexpedition, eftersom e-recept inte får användas till dessa patienter.

Nyinsättning av dosexpedition

Läkaren gör en samlad bedömning av patientens behov av stöd. För att dosexpedition ska kunna sättas in ska dosexpedition bedömas vara till nytta för patienten och kriterierna ska vara uppfyllda. Läkaren tar beslut i samråd med patient, närstående och/eller sjuksköterska. Patienten godkänner att information överförs mellan sjukvården och apoteket. En kontaktperson utses och anges på dosreceptet. Den som påbörjar dosexpedition ansvarar också för att ge patient och kontaktperson nödvändig information.

Den enhet som har huvudansvaret för patienten anges under rubriken Vårdande enhet på dosreceptet. Om dosexpedition sätts in av någon annan enhet, till exempel på sjukhus, ska detta ske i dialog med den huvudansvariga enheten. I journalen ska det framgå att patienten använder dosexpedition.

Kontaktperson

Kontaktpersonen är patientens ombud gentemot vården och apoteket. Denna kan vara patienten själv eller närstående (egenvård) eller sjuksköterska (hälso- och sjukvård). Kontaktpersonen har ansvar att beställa de läkemedel patienten är ordinerad och som inte dosdispenserar. När det är dags att förnya dosreceptet skickar dosapoteket i god tid meddelande till kontaktpersonen. Han/hon ansvarar för att kontakta aktuella mottagningar. Kontaktpersonen ansvarar också för att patienten tar med det senaste dosreceptet vid alla vårdkontakter.

Uppmärksamma kontaktpersonen på att de läkemedel som inte dosdispenserar behöver beställas från dosapoteket.

Originalförpackningar

Många läkemedel för stående behandling kan inte dispenserar i påsarna. Dessa ordinerar och distribueras istället i originalförpackningar. Vid behovsläkemedel ordinerar alltid som originalförpackningar. Förpackningarna levereras inte regelbundet till patienten, utan måste aktivt beställas av patienten/kontaktpersonen.

Om en tidigare stabil läkemedelsbehandling bedöms behöva upprepade dosjusteringar, bör detta läkemedel istället ordinerar i stående originalförpackning tills medicineringen åter är stabil.

Närmare hälften av läkemedel som ordinerar i dosexpedition dispenserar inte i påsar.

Akut läkemedelsordination

Vid behov av akut förändring av läkemedelsbehandlingen ordinerar förskrivande läkare i e-dos och informerar kontaktpersonen. Om nya doser ordinerar levererar dosapoteket inom den tidsram som avtalats mellan kommun och dosapotek, vanligen inom några dygn. Om originalförpackningar ordinerats levereras inte dessa med automatik. Dessa kan hämtas på lokalt apotek/apoteksombud eller skickas från dosapoteket på begäran.

För patienter med hemsjukvård eller på särskilt boende ska läkemedel i första hand tas från de kommunala akutläkemedelsförråden. Dessa ordinationer ska skrivas in på dosreceptet, där det anges att läkemedlet tas från akutläkemedelsförrådet. Utsättningsdatum för en akut ordination ska anges för att inte avslutad läkemedelsbehandling ska stå kvar på dosreceptet.

Förnyelse av dosrecept

I samband med förnyelse av dosreceptet bör läkemedelsavstämning göras. En översyn görs, inaktuella läkemedel sätts ut och aktuella läkemedel omprövas. Kriterierna för dosexpedition omprövas och om dessa inte är uppfyllda avslutas dosexpeditionen. Hur en läkemedelsavstämning ska göras beskrivs i den regionala handlingsplanen för äldre och läkemedel, som finns att läsa på www.vgregion.se/vardgivarstod/aldre.

FÖR TERAPIGRUPP ÄLDRE OCH LÄKEMEDEL 2011

Christina Sjöberg – Geriatrik

Bo Swärd – Allmänmedicin

Marie Elm – Distriktsköterska

Elisabeth Axelsson

– Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Nils-Peter Ekholm – Apotekare

Kontakt:

Sekreterare i terapigrupp Äldre och läkemedel
Nils-Peter Ekholm, nils-peter.ekholm@vgregion.se